

Μια άλλη Ευρώπη

ΚΕΙΜΕΝΑ - ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΤΕΤΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

tetpapa@otenet.gr

Η Λου Σία, η σύζυγός του, έφυγε στις 9 Οκτωβρίου από το Πεκίνο για να πάει να τον επισκεφτεί και να του πει το σπουδαίο νέο. Στις φυλακές όπου κρατείται, σε απομόνωση βέβαια. Κάπου στη βορειοανατολική Κίνα. Όταν τον πληροφόρησε ότι σε εκείνον απενεμήθη το Νομπέλ Ειρήνης 2010, ο Λιου Σιαομπό δακρύνοντας της είπε: «Αυτό το βραβείο είναι για τους μάρτυρες της Τιεν Αν Μεν».

Λιου Σιαομπό. Ο τιμηθείς με αυτή την τόσο υψηλή διάκριση βρίσκεται πίσω από τα σίδηρα. Και η μεγάλη πλειονότητα των συμπατριωτών του, λόγω της λογοκρισίας, αγνοεί τη βράβευσή του.

Με το Νομπέλ Ειρήνης, ο ηλικίας 54 ετών Λιου Σιαομπό έγινε τελικά ο κατ' εξοχήν εκπρόσωπος του αγώνα εναντίον του κινεζικού καθεστώτος. Δεν νομίζω ότι υπάρχει άλλο πιο διεστραμμένο καθεστώς σε ολόκληρο τον πλανήτη: άγριος καπιταλισμός με την μπαγκέτα του κομμουνιστικού κόμματος, μηδέν δικαιώματα και υπό το μηδέν πολιτικές ελευθερίες.

Συγχαρητήρια, πρώτα πρώτα, στη Νορβηγική Επιτροπή που απένειμε το βραβείο στον Λιου Σιαομπό. Και δεν υπέκυψε στις πιέσεις. Αγνόησε τις οργισμένες προειδοποιήσεις του Πεκίνου. Συγχαρητήρια, λοιπόν, διότι δεν έβαλε τα οικονομικά συμφέροντα πάνω από τα ανθρώπινα δικαιώματα. Όταν κάτι τέτοιο συμβαίνει, και δεν συμβαίνει συχνά, καλό είναι να το επισημαίνουμε.

Ο Λιου Σιαομπό είναι ο πρώτος Κινέζος ο οποίος τιμήθηκε με Νομπέλ Ειρήνης και ένας από τους τρεις (στα εκατό και πλέον χρόνια της ιστορίας του βραβείου) που η απονομή τον βρήκε στη φυλακή.

Μάιος 1989. Στην Πλατεία Τιεν Αν Μεν. Ο Λιου Σιαομπό ήταν εκεί στη μεγαλειώδη ειρηνική εξέγερση. Από τους πρωτεργάτες. Από την πρώτη ημέρα και έως το τέλος. Νέος πανεπιστημιακός ήδη, ενθάρρυνε τους φοιτητές του να διεκδικήσουν πολιτικές ελευθερίες και δημοκρατικά

Ο Λιου Σιαομπό

Το Νομπέλ της Τιεν Αν Μεν

δικαιώματα. Η «άνοιξη» του Πεκίνου κράτησε έναν μήνα. Τη νύχτα της καταστολής, 3 προς 4 Ιουνίου, ο Λιου Σιαομπό συνέβαλε στις διαπραγματεύσεις με τον στρατό. Και έτσι μπόρεσαν οι τελευταίοι που είχαν παραμείνει στην Πλατεία να γλιτώσουν από τη σφαγή.

Ο Λιου Σιαομπό, εξυπακούεται, ότι από την Πλατεία της Τιεν Αν Μεν βρέθηκε κατ' ευθείαν στη φυλακή. Είκοσι μήνες για τον «προδότη». Δεν ήταν η πρώτη ούτε η τελευταία φορά. Θα σταθώ τώρα, σε αυτό το νήμα που συνδέει –όσο και αν φαίνεται εκ πρώτης παράδοξο– την Πράγα με το Πεκίνο. Με μια λέξη που τα περικλείει όλα: «Χάρτα».

Πράγα. «Χάρτα '77». Η περίφημη πολιτική διακήρυξη Τσέχων και Σλοβάκων αντιφρονούντων διανοουμένων με την οποία ζητούσαν ευρύ εκδημοκρατισμό. Η πρωτοβουλία τους

έδωσε πνοή στην «παράλληλη κοινωνία» και συνέβαλε στην κατάρρευση του καθεστώτος δέκα χρόνια αργότερα. Θυμίζω ενδεικτικά ορισμένους από εκείνους που διαμόρφωσαν το κείμενο της «Χάρτας '77» και έβαλαν πρώτοι την υπογραφή τους –Γιαν Πατότσκα, Πάβελ Κόχουτ, Ιβαν Κλίμα, Βάτολαβ Χάβελ.

Πεκίνο. «Χάρτα '08». Το μανιφέστο των Κινέζων αντιφρονούντων που θέτει τις βάσεις για την ειρηνική μετάβαση της Κίνας σε ένα μοντέλο, το οποίο θα σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα και όπου το κομμουνιστικό κόμμα δεν θα μονοπωλεί την εξουσία ούτε θα έχει προνόμια. Ο Λιου Σιαομπό συνέβαλε καθοριστικά στη συγγραφή του. Σημειώστε ότι μόλις κυκλοφόρησε, στα τέλη του 2008, συγκέντρωσε δέκα χιλιάδες υπογραφές. Η «Χάρτα '08» είναι φανερό –ακόμη και από το όνο-

μά της– ότι έχει ως πηγή έμπνευσης τη «Χάρτα '77».

Ο Λιου Σιαομπό βρίσκεται τώρα στη φυλακή, όπου εκτίει ποινή έντεκα χρόνων, ακριβώς λόγω της «Χάρτας '08».

Πράγα - Πεκίνο. Ο Βάτολαβ Χάβελ, από τις αρχές του 2010, με δημόσιες παρεμβάσεις του πρότεινε επανειλημμένως να δοθεί το Νομπέλ Ειρήνης στον Λιου Σιαομπό. Και δεν έκρυψε τον ενθουσιασμό του όταν ανακοινώθηκε η βράβευση. Παρομοίως δεν κρύβει την αλληλεγγύη του στους Κινέζους αντιφρονούντες που, στις πιο αντίξοες συνθήκες και με βαρύ κόστος, ζητούν δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις.

«Χάρτα '77». Αντιφρονούντες. «Χάρτα '08». Μια ορισμένη ποιότητα και ήθος πολίτη που χαρακτηρίζει αυτούς οι οποίοι αντιπαράτεθηκαν και αντιπαράτιθενται στην ολοκληρωτική εξουσία· όπως έκανε τότε ο Βάτολαβ Χάβελ, όπως κάνει τώρα ο Λιου Σιαομπό.

Μόλις η Λου Σία επέστρεψε από τις φυλακές πίσω στο Πεκίνο, οι αρχές την έθεσαν σε κατ' οίκον περιορισμό. Κανείς δεν μπορεί να τη συναντήσει. Της έκοψαν το σταθερό τηλέφωνο. Της έφραξαν το κινητό.

Πρόλαβε όμως και έστειλε με twitter το μήνυμά του Λιου Σιαομπό –ότι δηλαδή αφιερώνει το Νόμπελ Ειρήνης στα θύματα της σφαγής στην Πλατεία Τιεν Αν Μεν.

ΥΓ. Κυκλοφορεί ανάμεσα σε άλλα εθνικά παραδείγματα. Βέλγιο: Εχεις μία αγελάδα. Ομως είναι σχιζοφρενής. Αλλοτε νομίζει ότι είναι Γαλλίδα και άλλοτε Φλαμανδή. Η Φλαμανδή αγελάδα δεν θέλει να μοιραστεί τίποτα με τη Γαλλίδα. Η Γαλλίδα θέλει να ελέγχει το γάλα της Φλαμανδής. Η αγελάδα ζητά να κοπεί στα δύο. Η αγελάδα πεθαίνει ευτυχισμένη...

Χ και Χ, όπως «Χάρτα '77» «Χάρτα '08»

Ο Βάτολαβ Χάβελ αναφέρεται στους Κινέζους αντιφρονούντες σε ένα μικρό κείμενό του που, λόγω της βράβευσής του Λιου Σιαομπό με το Νομπέλ Ειρήνης 2010, αποκτά ιδιαίτερη επικαιρότητα (NYRB, online ed., Απρίλιος 2009). Το παραθέτω με κάποιες συντομεύσεις. «Νομίζω ότι εκφράζω τους περισσότερους από εμάς που είχαμε υπογράψει, τότε, τη Χάρτα '77. Σας λέω, λοιπόν, ότι μας δίνει χαρά και μας τιμά το γεγο-

νός ότι υπήρξαμε πηγή έμπνευσης για την κινέζικη Χάρτα '08. Θα ήθελα άλλη μία φορά να τονίσω τη δική μας εμπειρία, την οποία οι Κινέζοι φίλοι μας πρέπει να υιοθετήσουν (...). Είναι η εμπειρία ότι αυτό που κάναμε μπορεί να μην έχει αποτέλεσμα· ούτε αύριο ούτε μεθαύριο ούτε ίσως μετά από δέκα χρόνια. Εμείς με τη Χάρτα '77 δεν υπολογίζαμε εάν και πότε θα αλλάξει η κατάσταση.

Ανακαλύψαμε, όμως, ότι μπορούσαμε να την αλλάξουμε. Μας λιοιδορούσαν. Μας έλεγαν “Δον Κιχώτες”. Κι όμως αποδείξαμε, καταπλήσσοντας τους πάντες, ότι ήταν δυνατόν να επιτύχουμε (...). Στην ιστορία της Χάρτας '77 υπήρχε και απελπισία και ελπίδα. Αφ' ενός, δεν γνωρίζαμε πού θα καταλήξουν τα πράγματα. Αφ' ετέρου, γνωρίζαμε ότι ενδέχεται όντως να έχουν ευτυχία κατάληξη. Η δική μας εμπειρία έδειξε ότι η διεθνής αλληλεγγύη είναι πολύτιμη. Βοηθάει έστω και μόνον διότι σου δίνει θάρρος να συνεχίσεις (και όχι επειδή θα μπορούσε να πιέσει τις κατεστημένες εξουσίες να αλλάξουν μυαλά). Καθώς εμείς οι ίδιοι είχαμε από πρώτο χέρι την εμπειρία του ολοκληρωτικού συστήματος και της δικτατορίας, θεωρώ καθήκον μας να βοηθήσουμε τώρα εκείνους που δεν μπορούν ακόμη να απολαύσουν την ελευθερία». Μακάρι, η κινέζικη Χάρτα '08 να οδηγήσει, όπως η τσέχικη Χάρτα '77, στο ίδιο αίσιο αποτέλεσμα.

Μικρό Αλφαβητάριο

ΕΥΡΩΠΗ-ΕΥΡΟΠΕ-ΕΥΡΟΠΑ

Το στοιχείο της βίας

◆◆◆ Βελιγράδι, 10 Οκτωβρίου. Η πρώτη, μετά από δέκα χρόνια, Gay Pride πορεία στη Σερβία. Αυτό το γεγονός σηματοδεύτηκε από βίαιες συγκρούσεις. Περίπου 6.000 υπερεθνικιστές χούλιγκαν –με πέτρες, καθρόνια, λουστούς– προσπάθησαν επανειλημμένως να πλησιάσουν την πορεία των ομοφυλόφιλων συμπολιτών τους. Ευτυχώς δεν το κατόρθωσαν. Τους εμπόδισαν οι ισχυρές αστυνομικές δυνάμεις. Ακολούθησαν μάχες, επί ωρες. Κόλαση το κέντρο της σερβικής πρωτεύουσας, λεηλασίες καταστημάτων σε μεγάλη έκταση κ.λπ. Εκατοντάδες συλλήψεις. Εκατοντάδες τραυματίες, οι περισσότεροι ήταν αστυνομικοί.

◆◆◆ Γένοβα, 12 Οκτωβρίου. Οι περίπου 1.600 Σέρβοι, που ήρθαν για το ματς Ιταλίας - Σερβίας, έσπειραν τον τρόμο στη Γένοβα. Τα έκαναν λίμπα, έξω και μέσα στο

γήπεδο. Το ματς διακόπηκε οριστικά από τα πρώτα λεπτά. Αυτοί οι υπέροχοι Σέρβοι –εκτός από τους λουστούς, τα καθρόνια, τις φωτοβολίδες– έφεραν μαζί τους στη Γένοβα και άλλες «αθλητικές» αποσκευές. Παραδείγματος χάριν; Τα πορτρέτα του λατρεμένου ήρωά τους, του καταζητούμενου για γενοκτονία και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, στρατηγού Μλάντις. Είχαν, επίσης, και σημαίες του Κοσόβου που τις έκαψαν επιδεικτικά.

◆◆◆ Τα δύο γεγονότα, τα έκτροπα στην Gay Pride στο Βελιγράδι και στη Γένοβα, συνδέονται ευθέως. Δεν πρόκειται ούτε για οργισμένους ομόφοβους ούτε για φιλάθλους που παρεκτράπησαν.

◆◆◆ Αυτά τα δύο γεγονότα είναι κρίκοι στην (ίδια) αλυσίδα της επιθετικής εθνικιστικής σερβικής βίας, η οποία εκ των πραγμάτων, τώρα πια, περιορίζεται μεταξύ Σέρβων.

Αναπόφευκτο. Η σερβική πολιτική των μαζικών εγκλημάτων κατά τη δεκαετία του '90 –στην Κράινα, στη Βοσνία, στο Κόσοβο– είχε συνέπειες τεράστιες και εντός της Σερβίας. Η σερβική κοινωνία διαβρώθηκε, αυτοκαταστράφηκε από το δηλητηριώδες πλέγμα του εθνικισμού. Κάθαρση δεν έγινε. Καταδίκη των μαζικών εγκλημάτων ουσιαστικά δεν έγινε. Και, επιπλέον, οι ηγέτες της σφαγής θεωρούνται ευρέως «Σέρβοι ήρωες».

Τα έκτροπα στη Γένοβα δεν έχουν σχέση με τη βία στα γήπεδα. Το ποδόσφαιρο, στην προκειμένη περίπτωση, αποτέλεσε απλώς αφορμή. Όπως επίσης και η Gay Pride. Το σύμπλεγμα της βίας –βίας εθνικιστικής, μαφιόζικης, υποκοσμικής– είναι που στοιχειώνει τη Σερβία. Και είναι βία που έρχεται από το παρελθόν.